

Malmklumpen barnehage

Årsplan

2024 - 2025

Innhold

Velkommen til barnehageåret 2024/2025	4
Praktisk informasjon.....	6
Barnehagens verdigrunnlag.....	9
Barnehagens formål og innhold	10
Barnehagen skal fremme danning.....	12
Barnehagen skal fremme læring.....	14
Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap	15
Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk.....	18
Barnehagen skal ivareta samisk språk og kultur	20
Barns medvirkning	21
Samarbeid mellom hjem og barnehage.....	23
Overganger	26
Når barnet begynner i barnehagen	26
Tilvenning	27
Overganger innad i barnehagen	27
Overgang mellom barnehage og skole.....	29
Barnehagen som pedagogisk virksomhet	31
Planlegging.....	31
Årsplan.....	31
Vurdering.....	32

Dokumentasjon.....	32
Barn som trenger ekstra støtte.....	33
Barnehagens arbeidsmåter.....	34
Barnehagens digitale praksis.....	35
Barnehagens fagområder	36
Kommunikasjon, språk og tekst	37
Progresjonsplan for kommunikasjon, språk og tekst	38
Kropp, bevegelse, mat og helse.....	42
Progresjonsplan for kropp, bevegelse, mat og helse.....	43
Kunst, kultur og kreativitet.....	47
Progresjonsplan for kunst, kultur og kreativitet	48
Natur, miljø og teknologi.....	52
Progresjonsplan for natur, miljø og teknologi.....	53
Antall, rom og form.....	57
Progresjonsplan for antall, rom og form.....	58
Etikk, religion og filosofi	62
Progresjonsplan for etikk, religion og filosofi	63
Nærmiljø og samfunn.....	67
Progresjonsplan for nærmiljø og samfunn.....	68
Kompetanseutvikling.....	72

Velkommen til barnehageåret 2024/2025

I denne årsplanen ønsker vi å gi deg nyttig informasjon. Rammeplanen for barnehager og barnehagens årsplan er viktige dokumenter i vårt daglige arbeid. Sammen gir de oss et grunnlag for en kontinuerlig evaluering av praksisen i vår barnehage. Årsplanen er et arbeidsredskap som dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser.

I Malmklumpen barnehage er vi opptatt av å gi de barna som går over dørstokken i vår barnehage en god start på livet. De skal oppleve gode år hos oss – gode år som er preget av mye trygghet, omsorg, trivsel, humor, vennskap, lek og læring.

Dette barnehageåret deltar vi også i et prosjekt kalt «Sammen mot mobbing», hvor vi har et økt fokus på hvordan man kan jobbe for å motvirke negative atferdsmønstre, negative handlinger og mobbing blant barn. Vi deltar også i et prosjekt hvor vi har som mål å øke de ansattes kompetanse på lek sammen med barn.

Vi håper at barna, dere som foreldre/foresatte og våre ansatte får et godt barnehageår sammen, fylt med mange gode relasjoner og fine opplevelser.

Med vennlig hilsen

Bente Edwardsen

Styrer

Praktisk informasjon

Åpningstider:

- Barnehagen normale åpningstider er fra kl. 07.15 til kl. 16.30.
- Ved individuelle behov og på forespørsel minst to dager i forveien kan vi åpne kl. 06.45.
- Barnehagens kjernetid er fra kl. 09.00 til 14.00, og vi anbefaler at barna er i barnehagen i dette tidsrommet for å få et best mulig utbytte av det pedagogiske tilbudet.
- Fravær må meldes, også om barnet leveres senere enn normalt – via telefon, tekstmelding eller i Kidplan. I Kidplan-appen har foreldre også mulighet til selv å registrere fravær og sykdom for sitt barn.
- Julaften og nyttårsaften har vi stengt, og onsdagen før skjærtorsdag stenger vi kl. 12.30

Ferie:

- Alle barn skal avvikle 4 uker ferie i løpet av barnehageåret. Tre ferieuker skal tas sammenhengende i tidsrommet fra 1. juni til 1. september.
- Barnehagen har åpent også på sommeren.
- Ved høytider som jul og påske har vi normalt åpent på hverdager som ikke er helligdager.

Mat:

- Barnehagen serverer normalt brødmat til frokost og lunsj.
- På storbarnsavdelingen lærer barna å smøre på brødsnivene sine selv og å hjelpe sine bordkamerater.
- Av og til serverer vi havregrynsgrot i stedet for brødmat, og av og til andre varme måltider.
- I juli og august skal barna ha med seg egne matpakker hjemmefra til alle tre måltider (frokost, lunsj og fruktmåltid).

Bursdagsfeiring:

- I anledning bursdager flagger vi i barnehagen.
- Bursdagsbarnet får bidra med på å pynte sin egen krone.
- Vi arrangerer bursdagssamling hvor bursdagsbarnet får medvirkning på innholdet.
- Ved forespørsel kan foreldre/foresatte låne barnehagen til private bursdagsfeiringer for barnet som går i barnehagen utenfor barnehagens åpningstider.

Levering og henting i barnehagen:

- Gi beskjed dersom noen andre enn barnets foreldre/foresatte skal hente barnet i barnehagen.
- Husk å gjøre deg til kjenne i det du leverer og i det du henter barnet ditt. Øyekontakt og et lite «hei» og et «ha det» kan være nok.

Sykdom:

- Syke barn skal ikke være i barnehagen. Dette for å unngå at smitte sprer seg blant barna og blant personalet.
- Om barnet har feber, omgangssyke, utslett eller annen sykdom som gjør at det for eksempel ikke kan være utendørs eller ikke er i stand til å delta i dagens aktiviteter, må barnet holdes hjemme.
- Ved oppkast eller diaré skal barnet være hjemme i to døgn – 48 timer – etter at symptomene har gått over.

Mer utfyllende info kan finnes i barnehagens vedtekter, som er å finne på vårt nettsted, malmklumpen.barnehage.no.

Barnehagens verdigrunnlag

Malmklumpen barnehage skal ta hensyn til hvert enkelt barn, samtidig som vi skal ha fellesskapet i fokus. Barnehagen skal bidra til å utjevne sosiale forskjeller og forebygge diskriminering og mobbing. Vi har nulltoleranse for mobbing, og gjør tiltak med en gang dersom et barn selv, foreldre eller ansatte opplever at det foregår negative handlinger eller mobbing. Barnehagen er pålagt ved lov til å ta tak i det dersom et barn blir krenket eller mobbet i barnehagen. Barnehageåret 2024/2025 deltar vi også i et prosjekt kalt «[Sammen mot mobbing](#)», hvor vi har et forsterket fokus på kompetanseøkning om krenkelser og mobbing.

Verdigrunnlaget til Malmklumpen barnehage bygger på de felles, grunnleggende verdiene i kristen og humanistisk arv og tradisjon: **respekt for menneskeverdet, respekt for naturen, respekt for enkeltindividets åndsfrihet, og fremming av nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet.** Dette er verdier som blant annet er nedfelt i FNs menneskerettighetskonvensjon og i ulike livssyn.

Personalet jobber kontinuerlig med barnehagens verdier, barne- og læringssyn, med mål om å skape en felles forståelse, og unngå at det pedagogiske tilbudet og oppveksten til barna blir tilfeldig.

Barna i Malmklumpen barnehage skal ha en barndom preget av trygghet, mye omsorg, trivsel, humor, vennskap, lek og læring. Personalet i barnehagen skal alltid streve etter å ha barnets beste som grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som berører barnet.

Vi gir rom for barnas ulike forutsetninger, perspektiver og erfaringer, og hjelper og veileder ut ifra det enkelte barns forutsetninger. Vi roser barna og ser dem for det de er, slik at de får utviklet et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner. Barna blir møtt med empati og forståelse, og vi gir dem muligheten til at de skal videreutvikle egen empati og evne til tilgivelse.

I barnehagens felleskap får de muligheten til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av. Hos oss skal alle få ytre seg selv, bli hørt og få delta i felleskapet.

Barnehagens formål og innhold

Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg

«Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet»

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 19](#)

Fra barnet starter i barnehagen legger vi til rette for å skape gode relasjoner til barnet og resten av familien. Vi møter alle barn med åpenhet, varme og interesse. Dette viser vi gjennom at vi er glade for å se barnet og uttrykker det verbalt eller gjennom en god handling hver dag når barnet kommer til barnehagen. Vi er opptatt av at barnet skal oppleve at det er trygt sammen med vårt personale.

Vi prøver så langt det er mulig at det skal til enhver tid være kjente personale som barnet tør ta kontakt med når det har behov for fysisk omsorg, det kan være trøst, en klem, et fang å sitte på, en hånd å holde i. Det legges også opp til ro og hvile for de barna som trenger det.

Hele personalet fra ledelsen og ned jobber kontinuerlig for at barna skal ha det trygt i barnehagen. Vi har et digitalt HMS system som er kjent for personalet, som det jobbes kontinuerlig med i hverdagen, på avdelingsmøter, personalmøter, ledermøter og planleggingsdager.

Barna i Malmklumpen skal oppleve at det settes positive grenser. Vi er opptatt av at det ikke skal være for mange regler, men tydelige og få. Vi trenger for eksempel regler for hvordan vi skal være mot hverandre. Sammen med barna samtaler vi om hvordan vi skal være med hverandre og fokuserer på det vi ønsker mer av.

Vi støtter og oppmuntrer barna til å vise omsorg for andre. Dette gjør vi gjennom samtale med barna i her og nå situasjoner hvor vi ofte må spille på følelsene å lære barna å lese de andres følelser. For eksempel: «Ser du at Per blir lei seg når du sier at han ikke får leke sammen med dere?». Det å bli kjent med egne og andre følelser er viktig, og dette jobbes det med i her-og-nå-situasjoner gjennom hele året.

Det er også viktig for oss med gode relasjoner mellom personal og foreldre, da det også er med på å skape god trivsel, tilhørighet og trygghet i barnehagen. Hvis dere foreldre har noe dere er mindre fornøyde med, oppfordrer vi dere til å ta det opp med barnehagen. Ikke signaliser deres misnøye slik at barna kan oppfatte det, for det skaper utrygge barn hvor læring kan bli hemmet.

Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek

«Leken skal ha en sentral plass i barnehagen. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig utvikling».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 20](#)

Siden leken har en sentral plass i barnehagekulturen legger vi i Malmklumpen opp til at det meste av læringen skjer gjennom lek. Det overlater vi ikke alene til barna, men det er gjennom beviste voksne som organiserer rom, lekemateriale og tid for lek. Personalet gir barna felles erfaringer som gir grunnlag for lek og utvikling av leketemaer. Fleksibel, variert og kreativ med tanke på innredning/romløsning/lekemateriell dette for å skape en lystbetont lekeverden.

Personalet jobber aktivt for at alle barna skal ta initiativ til lek, og ikke mins at alle barna kommer inn i leken. Det forventes at personalet deltar aktivt i leken når det er nødvendig, det kan være for at et barn skal lære seg å leke, berike leken, lære nye ting med mer.

Det er viktig for oss at leken er lystbetont for barna, at leken sprer glede, læring og felles opplevelser som både barn - barn og barn - voksne deler. Ved å ha fokus på lekemiljøet, leken, tilstedeværende og aktive voksne skaper man en felles arena der alle er inkludert og er en del av en gruppe.

Vi er opptatt av å dele barna i mindre lekegrupper, der vi blander kjønn og barn i ulik alder, slik at barna kan lære seg å samhandle med både yngre, jevngamle og eldre barn.

Leken omfatter et stort mulighetsrom for utrolig mye læring, så når barnet kommer hjem og sier at i dag har jeg bare lekt, da har de blant annet vært innom veldig mye læring som:

Fantasi, glede, kommunikasjon, felleskap, turtaking, kreativitet, konfliktløsning, selvstendighet, omsorg, språk, vennskap, undring, sosial kompetanse, dele, finmotorikk, konsentrasjon, ordforråd, trygghet, samhandling, bruke sansene, omsorg, mestringsfølelse, regler, samspill, ta ansvar, begrepsbygging, språktrening, grovmotorikk med mer.

Barnehagen skal fremme danning

«Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlaget for modig, selvstendig og ansvarlig deltagelse i demokratiske fellesskap».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 21](#)

Danning har erstattet ordet oppdragelse i barnehagelovens formålsparagraf og rammeplan for barnehagen. Gjennom erfaring skaper barn et indre mentalt kart, og når de leker og samhandler med andre etableres en forståelse av sammenheng mellom erfaringene. Et godt kart gjør det lett å forstå ting, og derved legge ny info i kartet. Men kartet er ikke perfekt, for å bli funksjonelt må det stadig justeres. For å utvikle god tenkning trenger barn å bli utfordret med

informasjon og erfaringer som ikke passer med det de kan fra før. Derved får de muligheter til å forstå nye sammenhenger og om nødvendig, justere sitt indre kart.

Barna må utfordres for å komme videre. De må lære å stille spørsmål til seg selv og andre. Det handler om å gi dem litt motstand – gjerne i samtaler – slik at de lærer å gi motstand. Barna må lære å tenke selv. Oppdragelse har til hensikt å overføre kunnskaper, verdier og holdninger til barna som om de var blanke ark. Danning derimot, skal sette barna i stand til å tenke selv, søke kunnskap, reflektere over og vurdere vedtatte sannheter, stille spørsmål og yte motstand på egne og andres vegne. Danning handler om å utvikle kunnskap, verdier og holdninger sammen, gjennom dialog – hvor alle anerkjennes som selvstendige mennesker med følelser og tanker i en felles prosess.

Vi jobber med å ha gode dannelsesprosesser gjennom at voksne viser respekt for den kommunikasjonen som barna har og interesse for det de sier. Vår rolle er å være en god samtalepartner, samhandlingspartner og veileder, og ikke minst vite når man som voksen må være til stede. Vi er interessert i å høre hva barna har å si, og stille gode spørsmål. Vi møter barna på følelsene, forstår, bekrefter og hjelper/veileder de.

Vi mener at noe av det viktigste i dannelsesprosessen er å gi barna god selvfølelse, og at de gjennom den kan forstå både seg selv og andre.

Noen viktige momenter vi prøver å jobbe etter for å støtte barns selvfølelse:

- «Jeg kjenner meg selv» – Jeg får bekreftet mine tanker og følelser.
- «Jeg er viktig» – Andre tar meg på alvor.
- «Jeg er et godt menneske» – Andre viser meg tillit.
- «Jeg er viktig for fellesskapet» – Jeg får mulighet til å bidra.
- «Jeg er kompetent» – Jeg får oppgaver jeg kan mestre.

Ved å møte barna på deres følelser dannes grunnlaget for god selvfølelse. Derfor må vi skape flest mulig situasjoner i barnehagehverdagen hvor barna trekker disse konklusjonene om seg selv.

Barnehagen skal fremme læring

«I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 22](#)

Barn og voksne er likeverdige, og alle mennesker har iboende muligheter til å utvikle seg i samspill med omgivelsene.

Malmklumpen barnehages læringssyn bygger på at læring skjer gjennom bruk av språk og deltakelse i sosial praksis. Personalet kan ikke overføre sin kunnskap direkte til barna, barna må selv bygge opp sin forståelse ved å være medvirkende og deltagende i egen læringsprosess.

Personalet må legge til rette ut ifra barnas forutsetninger for læring. Vi må ha et kompetent og reflekterende personale som er til stede med barna, at de kan undre seg sammen med barna. Personalet vet at barna speiler seg i det vi gjør, så barna lærer i alle situasjoner på godt og vondt. Derfor er det viktig at personalet er i stand til å reflektere over egne handlinger, siden barna får med seg alt vi gjør og lærer ut av det.

Personalet legger til rette for at barna skal lære seg å bli mest mulig selvstendig ut ifra modenhet og alder. Barna er naturlige nysgjerrige og må få lov til å hjelpe til. Barnehagedagen er gjennomtenkt med tanke på å fremme læring, gjennom en god dagsrytme, hverdagssituasjoner, turer, lek, aktiviteter, samlingsstund, temaarbeid med mer.

Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

«I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 22-23](#)

Vi i Malmklumpen barnehage jobber med sosial kompetanse og vennskap gjennom hele barnehageåret. Vi har fokus på at alle barna skal føle seg betydningsfull og ha gode lekekamerater som beriker og gjør barnehagehverdagen spennende og artig.

Avdelingene jobber også med temaet følelser, hvor vi har som mål at barna skal lære seg å sette ord på egne følelser og kjenne igjen andre barns følelsesuttrykk. Det er viktig for oss at barna lærer seg hvordan man snakker og henvender seg til andre både barn og voksne. I tillegg til at vi har fokus på at barna selv skal ta initiativ til å kunne støtte og trøste andre hvis de ser at noen er lei seg eller ikke er inkludert i lek.

Hva er mobbing og krenkelser i barnehagen?

Mobbing i barnehagen foregår på flere måter blant annet ved at barn plages eller stenges ute fra lek. I barnehageloven brukes utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering som eksempler på krenkelser.

Forståelse og bruken av begrepene mobbing og krenkelser kan være ulike. Noen ganger er mobbing brukt som et eksempel på krenkelse, mens i andre tilfeller er mobbing og krenkelser likestilte begrep.

Mobbing mellom de små kan for eksempel være:

- Uttestengning fra lek og aktiviteter
- Erting, bli ledd av eller kalt sårende ting
- Eiendeler blir ødelagt eller gjemt bort
- Slåing, lugging og dytting

Voksne kan også krenke barn med ord, handlinger, forskjellsbehandle eller utestenge. Vi i Malmklumpen har nulltoleranse for mobbing og krenkelser. Det handler om at vi ikke skal godta krenkelser som utestengning, mobbing, vold diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen skal gripe inn om et barn utsettes for slike handlinger.

Nulltoleranse skal ikke forstås slik at barn for eksempel ikke skal ha konflikter, for konflikter er en del av livet. Nulltoleranse er knyttet til krenkelser, men det finnes ingen tydelig fasit på grenseoppgangen mellom krenkelser og konflikter. Det som kan synes som en konflikt i ett tilfelle, kan fremstå mer som en krenkelse i et annet, fordi konteksten aldri er lik. Barn er ulike, og barns opplevelser kan være ulike selv om situasjonen fremstår som noenlunde lik.

Vi prøver å jobbe forebyggende mot mobbing og krenkelser. Vi velger å lage aktivitetsplaner på barn som vi blant annet ser er stille, leker alene, ødelegger leken, vandrer, utagerende, rigide eller andre ting vi må ta tak i. Dette for at vi prøver å hjelpe barna før det går så langt at det blir utsatt for mobbing eller krenkelser.

Aktivitetsplikt i barnehagen

I januar 2021 ble det innført tydelige regler som skal sikre at alle barn har det trygt og godt i barnehagen.

I [barnehageloven §41](#) står det blant annet at alle som jobber i barnehagen har ansvar for å følge med på at barn har det bra. De har plikt til å gripe inn hvis et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. I [barnehageloven §42](#) er det innført aktivitetsplikt.

Hvis barnehagen oppdager at noen ikke har det bra, eller barnet selv eller foreldrene melder fra, skal personalet undersøke saken så fort som mulig. Det handler ikke om å finne bevis for eller mot, men å avdekke hva som er årsaken til at barnet ikke har det bra. Barnets følelser og opplevelser må tas på alvor. Det er utgangspunktet for å finne gode tiltak som kan bedre situasjonen. Barnehagen skal lage en skriftlig plan som beskriver hvilke problemer som skal løses, hva barnehagen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres og av hvem og når tiltakene skal evalueres.

Alle voksne både personal og foresatte har ansvar for å hindre at barn føler seg utenfor eller ikke har det bra.

Tips til foresatte:

- Engasjer deg og meld i fra dersom du oppdager mobbing blant barna.
- Bry deg om andres barn og inkluder dem i hverdagen. Hils, prat eller inviter med hjem.
- Snakk positivt om barnehagen, de ansatte og andres barn.
- Ha en god dialog med barnehagen og de ansatte, og ta opp ting direkte.
- Støtt barnet ditt i lek på kryss og tvers med de andre barna i barnehagen.
- Hold arrangementer for alle – og delta når du blir invitert.

Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk

«Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og helhetlig språkutvikling».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 23](#)

Barn utvikler språk i samspill med andre barn og voksne. Hvis et barn mangler ord så er det lett for at barnet blir frustrert. Derfor har barna først og fremst behov for å sette ord på de nære ting. På den måten får de “organisert” sin verden og gjøre seg forstått. Her vil dagsrytmen (rutinesituasjonene) og spontane opplevelser være en arena for læring. Dette krever oppmerkssomme voksne som kan følge opp og legge til rette for at barna skal få bruke språket aktivt.

Vi løfter barnelitteraturen frem med høytlesning, lydbøker og samtaler. En bok kan leses, fortelles med konkrete, lese bilder og lese tekster med gjentakende mønster osv. Personalet bruker bøkene sammen med barna på ulike måter.

Pedagogiske materiell som vi benytter i arbeidet med språk er «Språkkista», «Grep om begreper», «Babblarna», «Språksprell» og «Snakkepakken».

Språksprell

For de eldre barna er det også viktig å lære nye ord, begreper og uttrykk, men her blir det mer fokus på lydsiden av språket, oppbygning av setninger, og bruken av språket. Ved noen anledninger samler vi barna til en økt med og bruker Språksprell. Målet vårt med å jobbe med språksprell er å stimulere barns språklige, og da spesielt fonologiske bevissthet.

Det legges til rette i aktivitetene at barna skal ha mulighet til å tilegne seg grunnleggende begreper samt utvikle sitt ordforråd.

Språksprell består av ulike aktiviteter som for eksempel lytte ut lyder, finne rim ord og klappe stavelser/stavelsesinndeling. I språksprellgruppa er det fokus på lek, glede, humor og medvirkning. Aktivitetene gir rom for samhandling barn imellom og mellom barn og voksne. Som igjen skaper grunnlaget for læring og utvikling av barnas sosiale kompetanse og språkutvikling.

Snakkepakken

Dette er i hovedsak en samling av konkreter som vi bruker i fortellinger, eventyr, sagn, med bøker og sanger. Vi bruker også samisk snakkepakke for å formidle samisk kultur og sagn.

Babblarna

Babblarna er en gjeng med fargerike karakterer som visuelt har hentet sine trekk fra geometriske figurer og grunnfarger. De seks figurene har ulike personlighetstrekk, for at alle barn skal kunne finne en å identifisere seg med. Babblarna snakker sitt eget språk, som er basert på stavelser i navnene deres, for eksempel at Diddi snakker «diddisk» og Dadda «daddask».

Ved å jobbe med «Babblarna» som tema i Malmklumpen barnehage legger vi til rette for et godt språkmiljø hvor vi stimulere og utvikler barnas tale- og språkferdigheter, skaper et felles fokus som støtter arbeidet med inkludering i barnegruppa, og de fargerike og artige «Babblarna»-figurene engasjerer og motiverer barna.

På småbarnsavdelinga Hjerteknuseren er Babblarna et av årets fokusområder - en dag i uken har vi språksamling med Babblarna. Vi ser i, forteller om og leser Babblarna-bøker, vi jobber med konkretene, puslespill og vi leker med de ulike figurene. I tillegg har vi veggplakater/bilder, Babblarna-kostymer og Babblarna-bamser som er tilgjengelig på avdelinga, slik at det stimulerer til lek og språklige aktiviteter i barnehagehverdagen.

Barnehagen skal ivareta samisk språk og kultur

«Samiske barn i barnehage skal få støtte til å bevare og utvikle sitt språk, sin kunnskap og sin kultur uavhengig av hvor i landet de bor».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 25](#)

Uansett om vi skulle ha samiske barn eller ikke i vår barnegruppe, skal vi i Malmklumpen barnehage synliggjøre samisk kultur. Personalet skal gjøre barna kjent med samisk kultur og levesett og knytte det samiske perspektivet til merkedager og hverdagsliv, kunst og kultur og mattradisjoner. Da får barna kjennskap til samenes livsformer som bosetting, joik, brukskunst og klær. Det lages ulik mat på bål. Barna får høre samiske fortellinger, sagn og historier, hvor vi bruker oss selv, konkreter og nettbrett.

Barnehagen har samisk flagg, lavvo og barnelavvoer, samisk snakkepakke, nordsamisk alfabet, nordsamiske bøker, puslespill og samiske dukker. Personalet jobber for at alle barn kan utvikle respekt og fellesskapsfølelse for det samiske mangfoldet.

Barns medvirkning

«Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 27](#)

Medvirkning er mer enn å bestemme selv. Medvirkning handler ikke bare om at barn skal få gjøre som de selv vil. Det handler også om å oppleve tilhørighet, være deltaker og ha innflytelse i barnegruppa. Barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet. Barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta.

Personalet skal være bevisst og oppmerksom på barnas ulike uttrykksformer og kunne tilrettelegge for barns medvirkning i barnehagehverdagen. Personalet benytter uformelle og formelle observasjoner i hverdagen til å legge videre pedagogiske og faglige planer og aktiviteter for barnegruppen og det enkelte barnet.

Hos oss får barna blant annet medvirke og legge planer i lag med personalet når det gjelder turmål og hva vi skal gjøre på tur, diverse temaarbeid (hva fenger og opptar barna), hva som skal lages av formingsmateriell, innhold i samlingsstund og lignende.

De eldste barna medvirker både verbalt der de selv kan fortelle hva de ønsker og har lyst til mens at de yngre barna forteller gjennom lek og handling, da er det viktig at personalet er til stede og ser barnet og deres interesser og behov.

Dersom barn skal oppleve at det å gi uttrykk for tanker og meninger er meningsfullt, må de:

- oppleve anerkjennelse for egne tanker og meninger.
- oppleve at egne tanker og meninger blir hørt.
- oppleve at egne tanker og meninger har betydning for andre.

Gjennom medvirkning får barnet kompetanse i å samarbeide og samtidig iverksette sine behov. Å ta barns medvirkning på alvor forutsetter gode relasjoner og god kommunikasjon mellom barnet og de voksne. De voksne må være lyttende til barnet, både til barnets talespråk og kroppsspråk. Det viktigste er at de voksne prøver å forstå barnets følelsesuttrykk.

Personalet må være bevisst i alle situasjoner sammen med barna og gi hvert enkelt barn følelsen av å bli sett, hørt og verdsatt.

Samarbeid mellom hjem og barnehage

«Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 29](#)

Vårt mål med samarbeidet er å ivareta hva som er barns beste.

Foresatte i Malmklumpen barnehage skal føle seg velkommen, og de skal være trygge på å ha barna sine her hos oss. Det er av stor betydning for oss i barnehagen at det er et kontinuerlig, tillitsfullt og godt samarbeid med foreldrene i barnehagen.

Samarbeidet skal være preget av god kommunikasjon og tillit. Foreldrene skal føle seg trygge på å komme med tilbakemeldinger til personalet, både med ros og konstruktiv kritikk. Et tett samarbeid er en nødvendighet for at barnehagen skal bli best mulig. Personal og foreldre kjenner barnet fra ulike arenaer og det er viktig at vi har god kommunikasjonsflyt, slik at vi kan forstå og møte barnet på best mulig måte. Foreldre og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. Det daglige samarbeidet mellom hjem og barnehage må bygge på gjensidig åpenhet og tillit. Samarbeid og god kommunikasjon mellom foreldre og barnehage er noe begge parter er ansvarlige for å få til.

Det er viktig for oss at foreldre tar opp ting som de kanskje synes er vanskelige eller noe som de irriterer dere over, ellers kan vi ikke gjøre noe med det. Funn viser at foreldre, særlig mødre, er bekymret for å bli oppfattet av personalet som vanskelig og krevende foreldre, fordi de er redd for at det kan få negative konsekvenser for deres barn i barnehagen. Dette synes vi er trist, for vi ønsker kun det beste for barna og et godt samarbeid med dere foresatte. Foreldrene til barna i Malmklumpen barnehage skal aldri være redd for å ta opp ting med barnehagen.

Hvordan kan foreldre medvirke i barnehagen?

Samarbeid omkring deres barn med barnas individuelle behov i fokus. Delta aktivt på foreldremøter og arrangementer. Foreldresamtaler med dialog omkring barnet. Gi personalet god informasjon om hjemmesituasjon slik at barnehagen kan ivareta barnet på best måte hver dag.

Ulike samarbeidsformer vi har i Malmklumpen er blant annet:

Oppstartsamtale – en samtale hvor nye foreldre blir invitert til barnehagen før eller like etter at barnet er startet. Det er pedagogisk leder på avdelingen hvor barnet skal starte som gjennomfører samtalen. Her får foreldrene informasjon om barnehagen og foreldrene kan fortelle/informere om barnet sitt som skal begynne i Malmklumpen.

Foreldremøter – Har vi på høsten, og vi har flere hvis det skulle være behov. Her gir barnehagen nødvendig informasjon og vi jobber med det pedagogiske innholdet i barnehagen, og vi legger opp til at foreldrene skal være aktiv deltagende i dette. For her er det en fin mulighet til å være med på å planlegge og påvirke det pedagogiske innholdet.

Foreldresamtaler – Det har vi en til to ganger i året, og fortløpende ut over dette hvis det er behov eller ønskelig med flere. I utgangspunktet er det pedagogisk leder som har denne samtalen med foreldrene. Her tas det opp barnets utvikling, trivsel og hvordan barnet har det i barnehagehverdagen.

Uformelle foreldresammenkomster – Blant annet Lucia-feiring, sommeravslutning og felles dugnad.

Til Lucia-frokost har vi tradisjon for at foreldrene tar med seg forskjellige typer mat, slik at alle bidrar med litt.

Foreldreråd – Er alle foreldrene som har barn i Malmklumpen. Foreldrerådet skal fremme foreldrenes fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehage og foreldregruppen skaper godt barnehagemiljø.

Samarbeidsutvalg – I samarbeidsutvalget for Malmklumpen sitter to foresatte og to av barnehagens ansatte. Det skal være likt representert mellom personal og foresatte. Styrer i barnehagen lager innkalling til møter, deltar på møtene og skriver referat.

Samarbeidsutvalget er et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ mellom hjem og barnehage. De skal blant annet fastsette barnehagens årsplan. Ut over dette skjer det viktigste samarbeidet i den daglige kontakten mellom foreldre og personalet i bringe- og hentesituasjonene.

Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling, derfor er det kjempeviktig med et godt samarbeid.

Overganger

Når barnet begynner i barnehagen

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 33](#)

Livet består av overganger. Fra barndom til ungdom til voksenliv. Vi beveger oss fra ett sted til et annet. Disse overgangene påvirker oss. De er slutten på noe og begynnelsen på noe annet. Overganger er med på å bygge vår identitet og gi oss opplevelser og erfaringer. Disse tar vi med oss videre i møte med verden og menneskene rundt oss.

I livets overganger kan vi bli både sårbare og usikre. Samtidig kan overganger gi oss ny kraft til å gå videre i livet vårt. Dette er viktig å vite noe om, fordi det ofte er knyttet mange følelser til endringer.

I løpet av barnehagetiden vil barna oppleve flere overganger. Hver dag kan barn kjenne på overgang mellom hjemmet og barnehagen. Det er av stor betydning at barn og foreldre opplever gode møter hver morgen og ettermiddag i barnehagen. At barnehagen tar imot barna slik at de føler seg sett og velkommen i barnehagen, også er det viktig at når barna blir hentet av foresatte, at de foresatte viser glede over å se barnet sitt.

De første leveårene er svært viktige, og små barn har et stort behov for trygghet og gode relasjoner både hjemme og i barnehagen. Det å begynne i barnehagen er en stor overgang for små barn, og de trenger at foreldre og ansatte i barnehagen samarbeider om å gjøre overgangen god og trygg.

Tilvenning

Målet vårt med tilvenningen er at barn og foreldre skal oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære. Tilvenningsperioden er den tiden barnet og foreldrene trenger på å bli så trygge i barnehagen, slik at barnet etter hvert kan være alene over lengre tid i barnehagen.

Barnet skal bli kjent med personalet, de andre barna og omgivelsene. Foreldrene skal også bli kjent med og trygge på barnehagen og personalet. Den første tiden vil derfor være viktig for både barnet og foreldrene.

Barnets start i Malmklumpen er en viktig tid der de voksne har ekstra fokus på å la barnet få kontroll over sin nye hverdag. Barnet får en voksen som følger det litt ekstra den første tiden.

Tilvenningstiden vil variere for det enkelte barn. Dette er noe personalet er gode på å se/observere, så det avtales individuelt mellom personal og foresatte om når tiden er inne for at foreldrene kan forlate, og når det er viktig at de er der. Det er også i en oppstartfase viktig at dagene til barnet ikke blir så lange.

Pedagogisk leder på avdelingen som barnet skal starte på inviterer til en samtale en tid før barnet starter eller rett etterpå. Her formidler pedagogisk leder informasjon om barnehagen og foreldrene får gitt nødvendig informasjon om barnet sitt.

Overganger innad i barnehagen

«Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 33](#)

Når barnet starter på småbarnsavdeling (Hjerteknuseren), må barnet skifte avdeling en gang i løpet av tiden barnet går i barnehagen, da med overgang til Balogjengen.

I Malmklumpen kjenner alle barna hverandre og de voksne som jobber her. Vi samarbeider mye avdelingene imellom. Dette gjør vi ved at vi åpner døren imellom avdelingene på morgenen og på ettermiddagen, og ellers i løpet av dagen hvis det er ønskelig. Vi er også så heldige å ha mange felles lekerom hvor barna møtes på tvers og kan leke sammen. Barna møtes også i uterommet. Avdelingene er også gode på å samarbeide når vi har ulike arrangementer og tradisjoner, som for eksempel nissefest, karneval, nyttårsball, sangstund, med mer. Da er barna samlet til felles hygge.

Vårt mål er at overgangen til ny avdeling skal oppleves trygg og god for alle. Rundt påsketider begynner de barna som skal gå over til ny avdeling å spise litt frokost og lunsj på Balogjengen, og de er med på enkelte turer sammen med de større barna. En voksen fra Hjerteknuseren følger barna når de er sammen med Balogjengen.

Personalet er bevisste på å skape gode relasjoner til alle barna i barnehagen. Alle barna er alles ansvar. Dette kommer spesielt til uttrykk når vi er ute og på morgenerne og ettermiddagen. For å gjøre overgangen best mulig for barna har pedagogiske lederne god dialog seg imellom når det gjelder barnas behov. Overgangen fra Hjerteknuseren til Balogjengen skjer vanligvis i løpet av sommeren/høsten. Noen ganger på grunn av ledig kapasitet eller at barn trenger nye utfordringer, kan barn bli flyttet over på et tidligere tidspunkt. Men da er det med god dialog med de foresatte.

Vi opplever at de fleste barna er trygge i møte med overgang til ny avdeling, en ny tilvenningsperiode hvor foreldre deltar er derfor for de fleste unødvendig. Det er viktig med god kommunikasjon mellom barnehage og hjem, slik at overgangen blir til det beste for barnet. Når barnet flytter fysisk over til Balogjengen er barnet selv med på prosessen. De får hjelpe til med å bære sine klær fra Hjerteknuseren til Balogjengen.

Overgang mellom barnehage og skole

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skole legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole»

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 33](#)

Det å være eldst i barnehagen opplever de fleste barna som noe spesielt, og det er store forventninger blant barna knyttet til det å være en del av førskoleklubben. De har eget opplegg som er forbeholdt dem, der innhold er ment å gjøre barna mer forberedt til skolestart. Her jobber vi bevisst for at barna skal bli trygge i overgang mellom barnehage og skole.

Målet vårt er at de barna som skal begynne på skolen skal få muligheten til å glede seg til skolestart, og at vi legger til rette for at de har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som gir dem et godt grunnlag og motivasjon til å begynne på skolen.

I løpet av det siste barnehageåret før skolestart har vi fokus på å stimulere barnas:

- Relasjonelle kompetanse – samarbeid og selvhevdelse
- Emosjonelle kompetanse – empati
- Selvregulering – selvkontroll og ansvarlighet

Hovedfokuset vårt er å skape trygghet i gruppa, fremme at vi alle er forskjellige og at det er en styrke. Det er viktig å erfare en indre trygghet, og en sterk selvfølelse, det er en verdifull ressurs i møtet med andre mennesker. Opplevelse

av mestring, utvikling og anerkjennelse fra andre er med på å styrke barnas selvfølelse og er derfor veldig viktig i arbeidet med barna.

Vi oppfordrer barna til å ta ordet å fortelle, dele sine meninger med hverandre samtidig som de også må lære seg å lytte til det andre har å si. Vi jobber for å få selvstendige førskolebarn som klarer ting selv alt i fra påkledning, pakke sekken og ta vare på sine eiendeler og personlig hygiene ved do besøk. I praksis betyr det at vi oppfordrer barna til å prøve selv både når det gjelder å finne frem klær etter vær, kle på seg og ved å delta så mye som mulig i gjennomføring av praktiske gjøremål gjennom barnehagehverdagen.

Førskolebarna er som oftest språklig sterke og de benytter språket i utforskning og filosofering. Å møte barna i deres undring danner grunnlaget for gode samtaler og refleksjon. Dette igjen bidrar til økt læring og motivasjon.

Gjennom å skape felles opplevelser ønsker vi å knytte førskolebarna sammen som ei gruppe samtidig som man styrker enkeltindividet, slik at de senere står rustet til å knytte nye relasjoner i møte med skolen. En del av disse opplevelsene bidrar til at barna lærer å lytte og ta imot beskjeder individuelt og i gruppe. Her får de trening i å konsentrere seg og lærer noe om å lære. De lærer noe om hvordan de og deres handlinger påvirker andre. Vi lar barna gå inn i samarbeidsprosjekter slik at de ser hvordan enkeltindivider i en gruppe er avhengig av hverandre. Det er sammen vi kan utrette noe stort!

I løpet av mai/juni prøver vi å få til en overnattingstur for førskolebarna. I tillegg arrangeres det sommerfest i barnehagen for alle barna og foreldrene med avslutning for førskolebarna. De barn som slutter får en liten oppmerksomhet med minner fra tiden i Malmklumpen barnehage.

Barnehagen gir ikke informasjon om enkeltbarn til skolen uten samtykke fra foresatte. Nært samarbeid mellom barnehage og skole er særlig viktig for barn som har behov for særskilt tilrettelagt omsorg – eller opplæring.

Barnehagen som pedagogisk virksomhet

«Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 37](#)

Planlegging

For at barnehagen skal kunne oppfylle sitt samfunnsmandat og jobbe i tråd med rammeplanen er planleggingsdagene viktige. Rammeplanen sier blant annet at barnehagen som pedagogisk samfunnsinstitusjon må være rustet til å møte nye krav og utfordringer. Det krever en stadig utvikling av personalets kompetanse.

For å kunne oppfylle dette, kreves det dermed tid til samarbeid for personalet, i tillegg til at faglig påfyll er viktig for å gjøre barnehagehverdagene best mulig for alle barna.

Vi planlegger for at personalet skal ha grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk. Planleggingen bidrar til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen.

I barnehagen er barna tilstede gjennom hele arbeidstiden til personalet. Det betyr at det er ingen felles møter punkter der hele personalgruppen er samlet på dagtid/arbeidstiden. Planleggingsdagene er derfor veldig viktige for felles diskusjoner, refleksjoner, informasjon, planlegging, evaluering og faglig påfyll.

Årsplan

Styrer som leder prosessen med å utarbeide en årsplan, hvor hele personalet er delaktig og vi oppfordrer foreldrene til å være med på å påvirke innholdet i årsplanen. Daglig dialog med foreldrene er også viktig hvor de kommer med

innspill og spørsmål, som personalet tar med videre når vi utarbeider årsplanen. Årsplanen skal fastsettes av barnehagens samarbeidsutvalg.

Vurdering

Barnehagens arbeid blir vurdert i forhold til kriterier gitt i barnehageloven, rammeplanen og årsplan.

Vi observerer og vurderer barnegruppas og det enkelte barns trivsel og utvikling fortløpende. På avdelingsmøtene går vi igjennom barns trivsel, og hvordan vi skal legge til rette for positiv utvikling. Dette gjøres for enkeltbarn og barnegruppa. Her er det viktig at foreldre tar opp med oss hvis det skulle være noe som ”plager” barnet eller at det viser tegn på mistriivsel.

Felles refleksjoner gjør vi på personalmøter, avdelingsmøter, ledermøter og planleggingsdager. Refleksjoner over det pedagogiske arbeidet gir personalet et utgangspunkt for videre planlegging og gjennomføring. Her har vi også diskusjoner om formål, innhold, verdier og oppgaver. På denne måten lærer personalet å reflektere over egen praksis og bidrar til videre utvikling i barnehagen.

Vi prøver så godt det lar seg gjøre å være lydhør ovenfor barnas erfaringer og synspunkter, slik at det også kommer med i vurderingsarbeidet. Resultatene av vurderingene som vi gjør legger grunnlaget for endringer i hverdagen, videre planlegging og tilrettelegging, og for arbeidet med neste års årsplan.

Dokumentasjon

Vi dokumenterer/synligjør gjennom daglig dialog/informasjon, bilder på veggene, bilder i Kidplan-appen, og skriftlige månedsplaner, månedsrapport, daglige observasjoner og informasjon som sendes på e-post til foresatte eller i Kidplan-appen.

Barn som trenger ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder».

Rammeplan for barnehagen (2017), [s. 40](#)

Alle barna i Malmklumpen skal oppleve og bli inkludert i fellesskapet. Vi tilrettelegge for at alle barn får delta i lek og andre aktiviteter sammen med andre barn og voksne.

Noen barn har behov for ekstra oppfølging utover det allmennpedagogiske tilbudet barnehagen kan gi. Er det behov for hjelp utenifra til kartlegging og observasjon av barnet, vil alltid foreldrene bli forespurt og må samtykke til det. Vårt utgangspunkt er alltid barnets beste, for å oppnå ønsket utvikling hos barnet.

Det er en av barnehagens oppgaver å se til at behov for ekstra oppfølging blir oppdaget, slik at hvert enkelt barn får et barnehagetilbud det har behov for.

Barnehagens arbeidsmåter

De ansattes faglige og personlige kompetanse er barnehagens viktigste ressurs.

Personalets egenskaper og forståelse er også en forutsetning for at barnehagen skal være en god arena for dannelse, omsorg, lek, læring og sosial utjevning.

Målet vårt er en trygg barnehage med kvalifiserte og omsorgsfulle voksne. Vi skal skape en sosial arena for lek og læring som setter gode spor hos barna.

Et av våre sentrale arbeidsområder er å formidle grunnleggende verdier og holdninger.

Barnehagen har etter hvert opparbeidet seg et lekotek. Dette er et rom hvor vi har ulike leker. Vi bytter ut leker på avdelingene og de ulike lekerommene etter hvert, dette danner grunnlag for variert lek.

Vi jobber i små og store grupper, og vi jobber med enkeltbarn. Vi bruker bøker, nettbrett, sanger, musikkinstrumenter, oss selv, samlingsstund, temaarbeid, naturen, uterommet, flanellograf, konkrete, ulike pedagogiske opplegg og masse mer til innlæring. En god del av de ulike arbeidsmåtene vi bruker kommer frem i progresjonsplanen som står under hvert fagområde.

Meste av læring og bearbeiding til barna skjer gjennom lek. Derfor vektlegger vi å være tilstedeværende voksne i uterommet, og når barna er på ulike rom inne og leker. Dette for å hjelpe de barna som trenger hjelp i leken. Vi gir barna mange varierte inntrykk, og vi gir dem rom for å uttrykke og bearbeide inntrykkene på forskjellige måter. Det kan være gjennom samtale, tegning, maling, konstruksjon med kitt med mer. Vi vektlegger og mener at mye avlæringen skjer i alle her-og-nå-situasjonene i hverdagen til barna. Der barna møter gode voksne som veileder, støtter og møter barna på deres følelser.

Barnehagens digitale praksis

Den digitale praksisen i Malmklumpen skal bidra til å støtte opp om barnas lærer prosesser. Hvor vi bruker for eksempel internett til å søke på ting vi har lyst til å finne ut av eller få mer kunnskap om. Personalet skal være aktive sammen med barna når vi bruker digitale verktøy.

Vi bruker det med omhu og det dominerer overhodet ikke som arbeidsmåte, men er et fint hjelpemiddel. Vi må imidlertid anerkjenne at barna vokser opp i et samfunn hvor digital teknologi har blitt noe de fleste barn har i sine hjem, at dagens barnekultur også omfatter digitale uttrykksformer, og at det er et spennende felt som barna har en interesse for. Pedagogisk bruk av digitale verktøy i barnehagen kan bidra til at barn har en større forståelse for digitale teknologier når de senere møter disse i skoleverket og i samfunnet for øvrig.

I Malmklumpen barnehage bruker vi blant annet nettbrett til å formidle ulike fortellinger med bilder og lyd til barna. Vi bruker også digitale mikroskop til å utforske naturen i nærmiljøet rundt oss, og førskolegruppa får prøve ut enkel programmering og logikk med små roboter laget spesifikt for å støtte barns lek og læring. Vi har også en utforskende tilnærming til muligheter for å bruke digitale verktøy for å støtte barnas lek, læring og utforskertrang.

Barna i Malmklumpen får ikke bruke digitale verktøy til underholdning.

Barnehagens fagområder

Rammeplanen legger til grunn syv fagområder som norske barnehager skal jobbe med. Disse fagområdene gjenspeiler områder som interesserer barn i barnehagealder og som har en egenverdi for barna. Fagområdene må ses i sammenheng med hverandre og de skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barnas lek skal være et viktig grunnlag for arbeidet med fagområdene, og barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag slik at arbeidet med fagområdene skal oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag. Fagområdene gjenspeiler de samme fagene som barna senere vil møte som fag i skolen.

I progresjonsplanene for fagområdene har vi delt inn innholdet i fem aldersgrupper. Progresjonen kan ses som byggeklosser, hvor tilbudet til de øverste alderstrinnene bygger på og inkluderer innholdet i progresjonsplanene til samtlige foregående aldersgrupper.

Kommunikasjon, språk og tekst

Tidlig språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Barn utvikler språk i samspill med andre mennesker, og et barn som mangler et språk å uttrykke seg med vil ha lett for å oppleve frustrasjon. Språk hjelper barn med å mentalt organisere alt de opplever og møter i sine omgivelser.

Gjennom fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språklige forståelse og kompetanse. Barna skal få møte ulike språk, uttryksformer og dialekter, og få erfare ulike formidlingsmåter gjennom tekster og fortellinger.

Vi skal:

- Ha lesestunder
- Bidra til at språklig mangfold er til berikelse for hele barnegruppen
- Synliggjøre samisk språk og kultur
- Leke, improvisere og eksperimentere med rim, rytme, lyder og ord
- Lære barna ulike sangleker
- Dikte fortellinger og skape tekster sammen med barna
- Samtale med barna om opplevelser, tanker og følelser
- Sette ord på det vi ser og opplever sammen med barna
- Være lyttende voksne
- Eksponere barna for tall og bokstaver
- Besøke biblioteket
- Inkludere alle barn i språkstimulerende aktiviteter
- Støtte lekeskriving og leselyst

Vi benytter oss av pedagogisk materiell som «Språkkista», «Grep om begreper», «Babblarna», «Språksprell» og «Snakkepakken» i deler av arbeidet med dette fagområdet.

Progresjonsplan for kommunikasjon, språk og tekst

Prosessmål og fokus 1-2 år

- Vi er tilstedeværende ansatte som bruker språket aktivt i hverdagen med barna, og setter ord på handlinger, opplevelser og følelser sammen med barna.
- Vi bruker visuell forsterkning i og under gjennomføring av temaarbeid og hverdagsaktiviteter som f.eks. dagstavla.
- Vi bruker visuell forsterkning i form av tegn-til-tale, for å støtte barnas evne til å kunne uttrykke sine ønsker og behov. Vi lærer oss ett nytt tegn per uke.
- Vi har barnelitteratur tilgjengelig og synlig på avdelingen, og bytter disse ut jevnlig for å ha en bredde i tilbudet.
- Vi benytter sang i hverdagen, både i organiserte sangstunder og i her- og nå-situasjoner, og bruker konkrete eller bilder for visuell forsterkning.
- Vi har bildesanger hengende på veggene, i barnas høyde.
- Vi benytter bevegelsessanger.
- Vi jobber med «Babblarna» gjennom hele barnehageåret – vi lærer oss hva de heter, hvilke farger de har, plasseringsord og ulike overbegreper.
- Vi lærer barna å forstå og følge enkle beskjeder som f.eks. «sette flaska i kassen», «kaste kluten i søpla», «hente ullbuksa» osv.
- Vi setter ord på kroppsdelar og peker på hvor på kroppen de er – f.eks. «hvor er ørene», «hvor er føttene» osv.
- Vi har enkel formidling og dramatisering av kjente eventyr som «Bukkene Bruse», «De tre små bjørner» og «Skinnavotten», med konkrete som støttemidler.
- Vi imiterer og leker med lyder.
- Vi er opptatt av å lytte til, herme og repetere både verbalt, men også ikke-verbalt språk.
- Vi lar barna møte bokstaver og symboler på avdelingen

Prosessmål og fokus 2-4 år

- Vi oppmuntrer barna til å uttrykke seg med verbalt språk.
- Vi er oppmerksomme voksne som samtaler med barna i ulike situasjoner der vi er sammen.
- Vi bruker bøker aktivt – både pekebøker og bøker med korte, tydelige tekster.
- Vi har samlingsstunder med sang.
- Vi bruker dagstavle for å gi barna oversikt over hva vi skal gjøre i barnehagen.
- Vi forteller og forklarer barna med korte, konkrete setninger.
- Vi gir barna erfaringer med enkelte samiske ord og begreper.
- Vi oppfordrer barna til å lytte til hverandre og vente på tur.

Prosessmål og fokus 3-5 år

- Vi oppmuntrer barna til å uttrykke sine ønsker gjennom verbalt språk.
- Vi besøker biblioteket og lar barna låne med seg bøker som de er interesserte i.
- Vi leser bøker som har narrative historiefortellinger.
- Vi gir barna erfaringer med det å lytte til hverandre og svare hverandre ved samspill.
- Vi gir barna erfaringer med rim og regler.
- Vi har samlingsstunder med sang og annen aktivitet der språket brukes aktivt.
- Vi har samtaler med barna i ulike situasjoner, som ved måltider, i lek, i praktiske situasjoner osv.
- Vi oppmuntrer barna til å sette ord på egne følelser og opplevelser.
- Barna skal få bli kjent med navnet sitt og bokstavene og språklydene det består av.
- Vi gir barna erfaring med enkelte samiske ord og begreper.

Prosessmål og fokus 4-6 år

- Vi gir barna erfaringer med å lytte til hverandre og vise hensyn til hverandre i dialog.
- Vi tilrettelegger for at barna skal få leke med språk, rim og regler, og uttrykke seg spontant ved egen bruk av språk.
- Vi har samlingsstunder med sang og annen aktivitet der språk benyttes aktivt.
- Vi lar barna møte lengre fortellinger ved høytlesning.
- Vi gir barna muligheten til å bli kjent med bokstaver, ord og begreper ut ifra egen interesse.
- Vi gir barna muligheten til å øve på å skrive navnet sitt.
- Vi gir barna erfaring med enda flere samiske ord og begreper.

Kropp, bevegelse, mat og helse

Vi er bevisste på at gode vaner tar form allerede fra tidlig alder og kan vare livet ut. Vi tilrettelegger for at alle barn skal oppleve bevegelsesglede og matglede i barnehagen. I løpet av barnets første år tilegner det seg grunnleggende motoriske ferdigheter og kroppsbeherskelse. Gjennom kroppslig aktivitet lærer barna verden og seg selv å kjenne. Sanseintrykk og bevegelse gir barna erfaringer, ferdigheter og kunnskap på mange områder.

Vi har et fokus på at barna skal få oppleve glede ved å bevege seg inne og ute både til og uten musikk. Vi gir barna forskjellige aktivitetsmuligheter i ulike miljøer som for eksempel i skogen, i fjæra, på fjellet, innendørs i barnehagen, på stadion og lignende. Vi ønsker at barna skal få utfolde seg og teste ut sine egne grenser i forhold til risikofyllt lek gjennom kroppslige utfordringer.

Vi skal:

- Hjelp barna med å bli trygg på sin egen kropp, få en positiv oppfatning av seg selv og bli kjent med egne følelser.
- Hjelp barna med å sette grenser for egen kropp og respektere andres grenser.
- Tilrettelegge for at barna skal få bruke kroppen sin i varierte aktiviteter, både grovmotorisk og finmotorisk.
- Tilrettelegge for at barna opplever mestring av risikofyllt lek gjennom kroppslige utfordringer.
- Servere barna sunn mat og ta barna med på matlaging.
- Gi barna mulighet til å bli kjent med et bredt spekter av matvarer.
- Bidra til at barna tilegner seg gode vaner, holdninger og kunnskap om kost, hygiene, aktivitet og hvile.
- Øve på selvstendighetstrening.
- Gi barna muligheten til å oppleve ulike sanseintrykk.

Progresjonsplan for kropp, bevegelse, mat og helse

Prosessmål og fokus 1-2 år

- Vi har en raus holdning til de yngste barnas naturlige kroppslige uttrykk.
- Vi er opptatt av å la barna få utfolde seg med både klatring, hopping og løping – inne som ute.
- Vi tilpasser og tilrettelegger det fysiske miljøet slik at det gir rom for bevegelse.
- Vi hører på musikk for å skape arenaer med mye bevegelsesglede.
- Vi synger og beveger oss til sang (bevegelsessanger).
- Vi er opptatt av at barna skal erfare kroppslig mestring, men også måtte utfordre seg selv litt.
- Vi setter ord på kroppsdeler og peker på hvor på kroppen de er – f.eks. «hvor er ørene», «hvor er føttene» osv.
- Vi har temaarbeid om kroppen. Litteratur /pedagogisk materiell vi blant annet benytter er «Jeg - Du – Vi», «Lilly blir kjent med kroppen», «Æ e mæ», og «Sammen mot mobbing».
- Vi har fokus på at barna skal bli selvstendige og kunne spise og drikke selv.
- Vi har fokus på begynnende trening med av- og påkledning.
- Vi er opptatt av å innarbeide gode kostholdsrutiner og måltidsrutiner på avdelingen.
- Vi introduserer barna for ulike pålegg, grønnsaker og frukter, og oppfordrer barna til å smake.
- Vi legger til rette for at barna får søvn/hvile tilpasset deres behov.
- Vi har materiell tilgjengelig for finmotoriske aktiviteter som tegning, puslespill, stabletårn o.l.

Prosessmål og fokus 2-4 år

- Vi tilrettelegger for at barna skal få bruke kroppene sine aktivt.
- Vi oppmuntrer barna til å mestre grovmotoriske utfordringer.
- Vi skal tilrettelegge for at barna får bruke kroppene sine gjennom lek.
- Vi tilrettelegger for at barna skal få positive opplevelser i uterommet.
- Vi gir barna erfaring med å gå på turer som er tilpasset barnas forutsetninger.
- Vi gir barna varierte bevegelseserfaringer i ulike typer terreng.
- Vi bruker musikk og dans til å gi barna erfaringer med rytmiske bevegelser («Fredagsdisco»).
- Vi skal tilrettelegge for at barna får i seg nok mat.
- Vi gir barna muligheter til å delta i matlaging.
- Vi oppmuntrer barna til å smake på ulike typer mat, blant annet pålegg, frukt, bær og grønnsaker.

Prosessmål og fokus 3-5 år

- Vi tilrettelegger for at barna skal få bruke kroppene sine aktivt.
- Vi legger opp til litt lengre turer hvor barna får utfordre kroppene sine.
- Vi lærer barna at det er en sammenheng mellom matinntak og kroppslig aktivitet.
- Vi gir barna erfaring med at helse også omhandler mental helse – hvordan vi samhandler med hverandre, behandler hverandre og respekterer hverandre.
- Vi gir barna mulighet til å ta del i matlaging
- Vi har samtaler om hvilken mat kroppene våre trenger.
- Vi lærer barna om hva som er greit og ikke greit å gjøre mot andres kropper, og å sette grenser for sine egne kropper.

Prosessmål og fokus 5-6 år

- Vi gir barna erfaring med noe lengre og mer utfordrende turer.
- Vi gir barna erfaring med å bære sekk på tur, med vekt tilpasset barnas forutsetninger.
- Vi lar barna bruke kroppene sine aktivt.
- Vi gir barna mulighet til å ta del i matlaging.
- Vi tilrettelegger for at barna skal oppleve å mestre det å være ute over lengre tid i ulike typer vær.
- Vi har samtaler om hva helse er, og hva som kan være bra for helsa og hva som kan være dårlig for helsa.

Kunst, kultur og kreativitet

Kreative opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for økt følelse av tilhørighet, for økt deltakelse og mestring i eget skapende arbeid. Barnehagen skal tilrettelegge for at barna får slike opplevelser ved å bidra til at barna får være sammen om å oppleve og skape kunstneriske og kulturelle uttrykk.

I arbeidet med dette fagområdet skal vi stimulere barnas nysgjerrighet, utvide deres forståelse og bidra til undring, undersøkelser, utprøvinger og eksperimentering med ulike kunst- og kulturopplevelser.

Vi skal:

- La barna uttrykke seg estetisk ut ifra sine forutsetninger
- Bruke ulike materialer i skapende virksomhet.
- Bruke naturen og nærmiljøet som inspirasjon i skapende virksomhet.
- Gi barna felles kulturelle opplevelser, blant annet ved besøk til ulike kulturarrangementer og kulturinstitusjoner.
- Ha tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp om barnas lekende og estetiske uttrykksformer.
- Være lydhøre, anerkjenne og imøtekomme barns egen tradisjonskultur og barnekultur.
- Bidra til at kulturelt mangfold blir en berikelse for hele barnegruppa og at barna opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet.
- Synliggjøre det barna lager på barnehagens vegger og via kunstutstilling for foreldrene.
- Tilrettelegge for at barna skal uttrykke seg gjennom rytme, takt, dans og dramatisering.

Progresjonsplan for kunst, kultur og kreativitet

Prosessmål og fokus 1-2 år

- Vi introduserer barna for diverse formingsmateriell og lar de utforske og skape egne bilder og uttrykk med bl.a. papir og ulike tegneblyanter/kritt, og maling med pensler, svamp, fingrene eller malerulle o.l., samt lim og diverse papirtyper som man kan lime med.
- Vi henger opp en del av de tingene barna lager på veggene – barnas egne kunstverk.
- Vi jobber med enkel formidling og dramatisering med konkrete av kjente eventyr blant annet «Bukkene Bruse», «De tre små bjørner» og «Skinnavotten».
- Vi har kitt/plastelina tilgjengelig på avdelingen slik at barna har mulighet til å utforske, forme og leke med materialet.
- Vi lytter og beveger oss til ulike typer musikk, ofte tilknyttet temaarbeid og årstider.
- Vi introduserer barna for skapende lek i uterommet med både snø, sand, vann, pinner og planter/gress.

Prosessmål og fokus 2-4 år

- Vi lar barna uttrykke seg fritt gjennom maling, tegning og andre estetiske uttryksmåter.
- Vi lar barna bli kjent med ulike kulturelle tradisjoner som eventyr, merkedager, høytider og så videre.
- Vi synger sammen med barna.
- Vi anerkjenner barnekulturen og de kulturuttrykkene barna selv har interesse for og glede av, og lar barna ta inspirasjon av disse i egne kunstneriske uttrykk.
- Vi lytter til ulike typer musikk og lar barna leke med rytme og musikalske uttrykk, både med og uten instrumenter.

Prosessmål og fokus 3-5 år

- Vi lar barna delta på ulike kulturelle arrangementer.
- Vi besøker ulike kulturinstitusjoner i vårt nærmiljø, som f.eks. museum og bibliotek.
- Vi gir barna erfaring med ulike uttrykk og estetiske aktiviteter.
- Vi oppfordrer barna til å utfolde seg fritt og ikke nødvendigvis fokusere på produkt.
- Vi lar barna utfolde seg estetisk gjennom leken i spontan sang og rollelek.

Prosessmål og fokus 5-6 år

- Vi tar barna med på ulike kulturelle arrangementer.
- Vi går på tur til bl.a. museum og bibliotek.
- Vi gir barna kjennskap og erfaring med mer avanserte kulturuttrykk og mer avanserte materialer.

Natur, miljø og teknologi

Naturen gir rom for et mangfold av opplevelser og aktiviteter til alle årstider og i all slags vær, og er en god arena for å gi barna allsidige utfordringer som setter krav til fysiske og motoriske ferdigheter, risikostyring og spenningsregulering.

Naturen kan også gi barna sterke spenningsopplevelser, og ulike typer terreng, underlag og miljøer gir smårollingene uante muligheter til å utforske og oppleve sine omgivelser. Naturen er et unikt rom for utfoldelse og rike sanseopplevelser til alle årstider, og den er en viktig arena for lek og pedagogisk arbeid, og barnehagen skal bidra til at alle barn blir glade i naturen og har gode naturopplevelser ute hele året i all slags vær.

Vi tilrettelegger også for at barna skal få et mangfold av opplevelser, at de blir nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, opplever tilhørighet til naturen og gjør seg erfaringer med bruk av teknologi og redskaper, herunder også digital teknologi.

Vi skal:

- Ta utgangspunkt i barnas interesser og undre oss over fenomener i naturen.
- Bruke naturmaterialer til lek og formingsaktiviteter.
- Lære barna om naturens kretsløp.
- Gi barna kjennskap til planter, dyr, årstider og vær.
- Gi barna kjennskap til ulike teknologiske verktøy.

Progresjonsplan for natur, miljø og teknologi

Prosessmål og fokus 1-2 år

- Vi legger til rette for varierte opplevelser i uterommet, hvor barna får erfare ulike typer vær, temperaturer, snøforhold og føre.
- Vi benytter hele barnehagens uterom med variert naturlig terreng.
- Vi gjennomfører små/korte tur utenfor barnehagens uterom.
- Vi utforsker, undrer og sanser med hele kroppen, for å bli kjent med vann, is, snø, jord, sand og vind.
- Vi benytter barnelitteratur med bilder og tekst om norske husdyr, skogsdyr, småkryp og insekter, og mer eksotiske dyr fra andre verdensdeler.
- Vi synger sanger om både dyr, insekter, vær og årstider.
- Vi har fokus på å benytte bilder og konkrete for å gi visuell støtte så ofte som mulig når vi formidler og snakker om ulike tema.

Prosessmål og fokus 2-4 år

- Vi skal gi barna kunnskap om «sporløs ferdsel» i naturen. Vi voksne er rollemodeller og plukker opp søppel som vi finner i naturen og oppfordrer barna til å hjelpe oss.
- Vi oppfordrer barna til å sortere avfall riktig og kaste det på riktig sted.
- Vi gir barna erfaringer med bruk av ulike typer teknologi og digitale verktøy, tilpasset barnas forutsetninger.
- Vi går på tur i ulike typer terreng og miljøer.
- Vi tilrettelegger for at barna skal få positive erfaringer med friluftsliv i all slags vær.
- Vi gir barna kunnskap om ulike typer dyr og insekter i naturen.

Prosessmål og fokus 3-5 år

- Vi gir barna kunnskap om og erfaringer med bruk av flere typer teknologi og digitale verktøy, som digitalt mikroskop og digitalkamera.
- Vi tar med barna på mer utfordrende turer i ulike typer terreng og miljøer.
- Vi introduserer dem for naturen og formidler hvordan vi skal behandle den og ta vare på den.
- Vi gir barna erfaringer med å være ute i all slags vær.
- Vi lærer barna om gjenbruk og betydningen av dette.
- Vi lærer barna om prosesser i naturen, som f.eks. vannets kretsløp.
- Vi tilrettelegger for at barna skal kunne få undre seg over ulike naturfenomener og sammenhenger i naturen.

Prosessmål og fokus 4-6 år

- Vi introduserer barna for mer avansert teknologi, blant annet i form av små roboter som gir barna begynnende erfaring med programmering.
- Vi snakker med barna om hva de ulike teknologiske redskapene vi omgir oss med består av og hvordan de fungerer.
- Vi tilrettelegger for at barna skal kunne oppleve og eksperimentere med fysiske lover.

Antall, rom og form

Barn er tidlig opptatt av tall og telling, de utforsker rom og form, de argumenterer og er på jakt etter sammenhenger. I barnehagen er det ingen forventning om at barn skal undervises til å lære matematikk, men de skal få leke med, erfare og utforske matematiske konsepter og begreper. De får utforske størrelser, geometriske former, sortere og kategorisere gjenstander, utforske ulike mønstre, og vi utfordrer dem til å finne kreative løsninger på matematiske problemstillinger gjennom lek og læring.

Vi skal:

- Oppdage og undre oss over matematiske sammenhenger med barna.
- Bruke matematiske begreper aktivt i hverdagen.
- Bruke naturen til å gi barna erfaringer med former og mål.
- Stimulere og støtte barnas evne til utholdenhet i problemløsning.
- Bruke kroppen og sansene for å utvikle romforståelse.
- Sortere og kategorisere ulike typer materialer.
- Synliggjøre og ha lett tilgjengelige tall og former på avdelingene.

Progresjonsplan for antall, rom og form

Prosessmål og fokus 1-2 år

- Vi tilrettelegger det fysiske rommet slik at barna skal erfare romfølelse gjennom aktiv bruk av kroppen.
- Vi bruker plasseringsord bevisst og benevner det når barna leker. Eks. under/over/forbi/bak/foran.
- Vi tilrettelegger for hinderløyper inne og ute, hvor barna kan prøve ut lokalisering og romforståelse.
- Vi har lekmateriell som f.eks. putteboks, hvor personalet støtter barnet og benevner de geometriske formene.
- Vi har tilgjengelig knottepuslespill – hvor barna må finne/kjenne igjen former (se likheter).
- Vi bruker lekmateriell i konstruksjonslek, til å bygge tårn med, stabletårn som tres på pinne, Duplo og magneter.
- Vi oppmuntrer barna til å bidra med å rydde bl.a. klærne sine, flasker og leker, for å gi dem øvelse i sortering, klassifisering og lokalisering.
- Vi introduserer tallrekken og fokuserer særlig på 1, 2, 3. Vi teller til tre før sang, vi teller trappetrinn, gjenstander, antall barn osv.
- Vi introduserer begreper som stor og liten.
- Vi benytter sanger, regler og eventyr med matematisk innhold, som f.eks. «De tre bukkene bruse», «Gullhår og de tre små bjørnene» og «Skinsvotten».
- Vi bruker «Babblarna» aktivt, hvor barna introduseres for ulike matematiske begreper som stor/liten, antall, form, preposisjoner og størrelser.

Prosessmål og fokus 2-4 år

- Vi oppmuntrer barna til å bidra med å rydde bl.a. klærne sine, flasker, fat og leker – bl.a. for å gi dem øvelse i sortering, klassifisering og lokalisering.
- Vi teller sammen med barna, både i formelle situasjoner, men også i spontane samspill med barna
- Vi gir barna kjennskap til antall, rom og form gjennom ulike typer lek, som f.eks. konstruksjonslek med byggeklosser.
- Vi gir barna øvelse i å lage mønster og gjenkjenne mønster ved bruk av store perler.
- Vi pusler puslespill.

Prosessmål og fokus 4-5 år

- Vi lærer barna om tallrekka og dens betydning.
- Vi teller sammen med barna – antall barn, antall leker, antall tallerkener, antall kopper osv.
- Vi samtaler med barna om ulike matematiske begreper og antall.
- Vi oppmuntrer barna til sortering, klassifisering og lokalisering både i lek og i tilrettelagte oppgaver.
- Vi spiller brettspill.

Prosessmål og fokus 4-6 år

- Vi gir barna erfaringer med ulike størrelser og kjennskap til ulike begreper som kort/lang, bred/smål, stor/liten, høy/lav osv.
- Vi bruker tallrekka og bevisstgjør barna på betydningen av tallene.
- Vi bruker bl.a. Numicon til å gi barna erfaring med tall, telling, tallverdi og antall, sortering og klassifisering, og mønstergjenkjennelse.
- Vi gir barna erfaring med måleenheter og måling, blant annet ved å måle sin egen høyde.
- Vi utfordrer barna med matematiske begreper og med enkle regnestykker – ut ifra det enkelte barnets forutsetninger og interesse.
- Vi spiller brettspill hvor barna bl.a. lærer seg å telle hvor mange felt terningen sier at de kan flytte seg på, og spill hvor barna får utfordret sin evne til strategisk tenkning

Etikk, religion og filosofi

Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på, og preger verdier og holdninger. Vi skal skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett. Vi lærer blant annet barna om menneskerettigheter, om solidaritet, og om sosiale regler og normer om hvordan man skal oppføre seg mot hverandre.

Hva angår religionsaspektet ved faget, så vektlegger barnehagen et kristent og humanistisk verdisyn, men vi lar barna selv danne seg en oppfatning av hvordan de selv tror det hele henger sammen gjennom undringssamtaler med barna. Barna får kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn som er representert i barnehagen, og erfaringer med at kulturelle uttrykk har en egenverdi.

Mye av dette fagområdet formidles gjennom modellering, ved at barna ser hvordan vi voksne er mot hverandre og hvordan vi som voksne er mot barn og hvordan barn er mot hverandre.

Vi markerer kristne høytider og tradisjoner som jul og påske. I adventstiden besøker 4 og 5 åringene Narvik kirke og får delta på deres adventsamling for barn. Før påske får vi besøk fra Narvik menighet der de formidler påskebudskapet for barna. Dersom foreldre/foresatte ikke ønsker at barnet deres skal delta, må de i forkant gi beskjed til oss.

Vi skal:

- Utforske og undre oss over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål sammen med barna.
- La barna få anledning til selv å formulere spørsmål, lytte til andre, reflektere og finne svar.
- La barna erfare at ulike kulturelle uttrykk har en egenverdi.
- La barna få kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon.
- Bidra til at barna utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap.
- La barna få kjennskap til ulike religioner og livssyn.
- Dra på kirkebesøk i anledning advent.

Progresjonsplan for etikk, religion og filosofi

Prosessmål og fokus 1-2 år

- Vi markerer de kristne høytidene (primært jul og påske), tradisjonelt og kulturelt gjennom sang, eventyr og ulike formingsaktiviteter.
- Vi marker og barna er til stede på Lucia-dagen – ser og hører på Lucia-toget som går gjennom barnehagen.
- Vi skal møte barnas følelser og ta de på alvor.
- Vi skal gi barna erfaring med å være omsorgsfull mot hverandre.
- Vi skal gjøre barna oppmerksomme på hva som er positive samhandlingsmønstre.
- Vi gir barna positiv forsterkning i form av skryt når vi ser barna utøve positive samhandlinger med andre barn og voksne.
- Vi veileder i her-og-nå-situasjoner, og skiller mellom hva som er greit og hva som ikke er greit å gjøre i ulike settinger.
- Vi oppfordrer barna til å si takk dersom de får noe, samt takke for maten når måltidet er over.

Prosessmål og fokus 2-4 år

- Vi skal gi barna rom for undring, og ha fokus på barnets perspektiv i undringen.
- Vi skal la barna være nysgjerrige, og de skal bli møtt av nysgjerrige voksne.
- Vi skal gi barna kjennskap til ulike høytider og merkedager, blant annet gjennom markering av de kristne høytidene – primært jul og påske.
- Vi har samtaler med barna om hvilke holdninger og verdier som er viktige for oss.
- Vi skal filosofere sammen med barna om hvordan alt henger sammen.

Prosessmål og fokus 4-5 år

- Vi skal gi barna rom for undring, og ha fokus på barnets perspektiv i undringen.
- Barna skal få erfaring med kristne tradisjoner, blant annet ved kirkebesøk i førjulstiden og besøk fra kirka i barnehagen i forbindelse med påsken.
- Vi skal ha samtaler med barna om hva det betyr å være et godt menneske, og hva som er gode handlinger.
- Vi skal ha samtaler som bygger opp om barnets selvfølelse, barnets egen betydning og oppfattelse.

Prosessmål og fokus 5-6 år

- Vi skal gi barna rom for undring, og ha fokus på barnets perspektiv i undringen.
- Vi skal møte barna med en åpen og undrende holdning
- Vi skal la barna få uttrykke seg
- Barna skal få erfaring med kristne tradisjoner, blant annet ved kirkebesøk i førjulstiden og besøk fra kirka i barnehagen i forbindelse med påsken.
- Barna skal få kjennskap til at det eksisterer flere religioner og livssyn, og selv få danne seg en mening om hva de selv tror på.
- Vi skal samtale med barna om liv og død.

Nærmiljø og samfunn

Barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med eget nærmiljø, samfunn og verden med tillit og nysgjerrighet.

Barns medvirkning i det indre liv i barnehagen kan være første skritt for å få innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Barnehagen bidrar til at barna møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet.

Barna skal medvirke i utforskning av og oppdagelser i nærmiljøet sitt. Barnehagen er en forlengelse av hjemmet, og dermed en utvidelse av deres nærmiljø.

Barnehagen skal bidra til at barna opplever, utforsker, erfarer og får kunnskaper om lokale tradisjoner. Gjennom lek og varierte aktiviteter skal barna få begynnende kjennskap til menneskerettighetene og erfaring med å lytte, forhandle og diskutere.

Vi skal:

- Sørge for at barna opplever at deres valg og handlinger kan påvirke situasjonen både for dem selv og andre.
- Gå på turer og utforske nærmiljøet.
- Besøke ulike institusjoner i nærmiljøet.
- Gi barna like muligheter, fremme likestilling og motvirke diskriminering, fordommer, stereotyper og rasisme.
- Bli kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer.
- Markere viktige datoer som 17. mai og FN-dagen.

Progresjonsplan for nærmiljø og samfunn

Prosessmål og fokus 1-2 år

- Vi er opptatt av at barna skal bli godt kjente og trygge i barnehagen, både inne og etter hvert ute.
- Vi drar på små korte turer i nærområdet, og blir kjent med området rundt barnehagen.
- Vi er opptatt av at barna skal føle at de er en del av et felleskap samtidig som de må lære seg å ta hensyn til hverandre og kunne vente på tur.
- Vi har laget «familiehus» til alle barna på avdelingen, med bilder av barnet og dets nærmeste familie.
- Vi markerer den samiske nasjonaldagen, Vinterfestuka, og Grunnlovsdagen – her jobbes det med enkel formidling med blant annet bilder, litteratur og konkrete i forkant av markeringene. Under markeringene er barna til stede hvor de får se, lytte, bevege seg samt føle på stemningen.

Prosessmål og fokus 2-4 år

- Vi går på turer i barnehagens nærmiljø og bekjentgjør barna med de institusjonene vi møter på veien, som f.eks. kirker, skoler, rådhus og bibliotek.
- Vi samtaler med barna om ulike fremkomstmidler i samfunnet.
- Vi samtaler med barna om hvor de bor i byen, og hvor våre familier bor.
- Vi markerer den samiske nasjonaldagen, Vinterfestuka og Grunnlovsdagen.
- Vi deltar i brannvernuka, hvor barna lærer om brannsikkerhet.

Prosessmål og fokus 4-5 år

- Vi går på tur i barnehagens umiddelbare nærmiljø og i byen for øvrig.
- Vi besøker ulike institusjoner i nærmiljøet, som museum, bibliotek, og idrettsanlegg.
- Vi gir barna erfaring med kollektivtransport, og tar gjerne buss på lengre utflukter.
- Vi samtaler med barna om ulike yrkesroller i samfunnet.
- Vi snakker med barna om hvilke bydeler eller nabolag de bor i, hvilken skole de skal begynne på og lignende.
- Vi deltar i brannvernuka, og besøker brannstasjonen ved anledning.

Prosessmål og fokus 4-6 år

- Førskolegruppa drar på overnattingstur.
- Vi benytter oss av kollektivtransport på lengre utflukter.
- Turer i nærmiljøet og i bysentrum.
- Vi besøker ulike institusjoner i nærmiljøet, som museum, bibliotek, og idrettsanlegg.

Kompetanseutvikling

Vi ønsker å sikre en gjennomgående god kvalitet i det pedagogiske tilbudet, og hensikten med kompetanseutvikling er å utvikle kvaliteten i alle ledd i barnehagen.

Barnehagens fremste mål er **at barna skal bli den beste utgaven av seg selv, ved at de får tatt i bruk de ressursene de har**. Dette krever en barnehage som er i utvikling for å kunne tilpasse seg de ulike barnas behov. For at dette skal kunne skje, må de som arbeider i Malmklumpen ha et faglig høyt nivå, både når det gjelder kunnskap om barns utvikling og ferdigheter i hvordan en kan tilrettelegge for de ulike barna.

Vi bruker noen av planleggingsdagene og personalmøtene til felles faglig kompetanseheving og refleksjoner. Vi jobber jevnlig med hva som er et trygt og godt barnehagemiljø for barna. I år jobber vi med fokus på krenkelser og mobbing, og er med i et forskningsprosjekt kalt «Sammen mot mobbing», hvor vi får opplæring i hvordan vi skal jobbe med barna for å forebygge mobbing.

